

POLITICKÉ MYŠLENÍ KARLA JASPERSE

Mgr. et Mgr. Martin Bojda, Ph.D.

Vedoucí práce:

prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

Posudek oponenta disertační práce

I. Stručná charakteristika práce

Cílem disertační práce Martina Bojdy je, jak sám uvádí, výzkum „filozofie v dějinách“, tedy politických úvah, názorů a myšlení filozofa a lékaře Karla Jasperse ve vztahu k německým a evropským duchovním dějinám své doby. Jedná se o dobře zvolené téma, které doposud nebylo v úplnosti zkoumáno. Autor přitom vychází z důkladného studia Jaspersových prací a literatury obecně, tak ze znalostí zčásti dosud nepublikovaných materiálů v Deutsches Literaturarchiv Marbach. Disertační práce se vyznačuje promyšlenou koncepcí, pečlivým zpracováním využitých zdrojů a a výbornou jazykovou úrovní.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práce snese nejvyšší měřítko kvality a je publikovatelná v předkládané podobě. Jde o původní, (nejen) v českém prostředí dosud nediskutované téma, jež spojuje filozofii s kulturními a duchovními dějinami. Jde o mimořádně zdařilý příspěvek zachycující osudy a myšlenkový vývoj Karla Jasperse.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Práce je rozdělena do pěti částí (kapitol) doplněných úvodem a závěrem. Autor zdatně kombinuje výsledky studia Jaspersových prací a literatury s poznatky získanými studiem Jaspersovy pozůstalosti. Podle mého názoru nelze pokládat žádnou z pěti kapitol za skutečné „jádro práce“. Celá studie je zcela originální a po interpretační stránce často inovativní.

1. Struktura argumentace.

Práce má logickou strukturu. V úvodní části autor koncipuje vhodně zvolené otázky, na které v práci hledá odpověď. Práce je přehledně členěna a vhodně strukturována, přičemž z textu jasně vyplývá autorova vysoká odborná kompetence hned v několika humanitních oborech – především ve filozofii a kulturní a literární historii. Poznámky pod čarou jsou zcela funkční a přinášejí obrovské množství informací, které by jinak zatěžovaly hlavní vyprávěcí linii.

2. Formální úroveň práce

Práce je po strukturální stránce přehledná, má velmi dobrou stylistickou úroveň, byť užitý jazyk prakticky vylučuje užití díla coby „lehké“, populárně naučné četby. Text je velmi hutný a svou formou odkazuje primárně na filozofické studie, než na mnohdy „lehčeji“ psané práce z jiných disciplín společenských věd. Přesto se autor vyjadřuje jasně, stylisticky správně a logicky argumentuje. Obratně užívá také citátů, které jsou vždy řádně komentovány a odkázány. Za zmínku stojí i kvalitní vědecký aparát a výše zmíněná rovnováha mezi vlastním textem a poznámkami pod čarou.

3. Práce s prameny či s materiálem

Práce s prameny představuje jeden z hlavních přínosů studie Martina Bojdy. Autor využil dosud v úplnosti nezpracovanou pozůstalost Karla Jasperse a to ve zcela mimořádném rozsahu, přičemž získané poznatky komparuje s informacemi získanými v již vydaných studiích. (Zde bych pouze na okraj podotkl, že úložný prostor, do kterého se archiválie obvykle vkládají, něm. *die Schachtel*, se většinou překládá termínem karta, nikoli bedna. Je ale možné, že Německý literární archiv má specifickou formu péče o archiválie a dává přednost bednám.) Ze studie je patrné, že archivní práce byla skutečně mimořádně důkladná a po všech stránkách mimořádně dobře zvládnutá. Vzhledem k tomu, že Jaspers zpravidla psal rukou, jak autor uvádí, bylo k přečtení, přepsání a porozumnění těmto dokumentům nezbytné disponovat jistou paleografickou, jazykovou a kontextuální výbavou a k jejich interpretaci pak bylo nutné prokázat mimořádnou znalost dobových reálií.

4. Vlastní přínos

Autor sleduje své téma v širokém filozoficko-historickém kontextu. Vlastní přínos díla spočívá nejen v utřídění materiálu a v jeho mimořádné interpretaci, ale zejména ve výsledném syntetickém tvaru.

Práce ukazuje cestu Karla Jaspere od lékařské analýzy lidské psychiky k filosofii ducha a existence, důsledky jeho rozlišení vědeckého poznání a filosofického myšlení. Jistě nikoliv vedlejším zjištěním, které z práce vyplývá, je vědomí, že se myšlení nevyhne dějinám a politice, a že dějiny a politika se, mají-li být opravdu lidskými, neobejdou bez teoreticky kultivovaného myšlení. Osobně považuji za nejzajímavější část práce kapitolu věnovanou Jaspersovu „humanismu“ a Heideggerovu „duchovnímu nacismu“, ve kterých se protíná veřejně-politická a akademická sféra (kapitola IV/4) a navazující vylíčení vztahu Karla Jaspere k Hannah Arendtové (kapitola IV/5), které představují jak po stylistické, tak obsahové stránce jeden z vrcholů práce. Více rozpracovat při případném vydání dizertace by si naopak zasloužila část řešící Jaspersovu emigraci.

IV. Dotazy k obhajobě

Pokud Jaspers považoval roku 1933 emigraci Hannah Arendtové za ukvapenost (s. 131-132), jak se vyvíjel jeho vztah v následujících letech k tomuto možnému východisku jeho komplikované existence? Pokud se jeho manželka nebyla schopna naučit jiný jazyk (s. 145), existuje lokalita, o které Jaspers v tomto ohledu uvažoval? Informace, které se v dizertaci k tomuto tématu (odchod do Basileje) objevují, jsou totiž poměrně stručné.

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně klasifikuji výkon autora práce: prospěl.

V Praze, 27. května 2019

Prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.